

Weronika Krajniak*

Toruński Piknik Archiwalny (11 czerwca 2024 r.)

Toruń Archive Picnic (11 June 2024)

Thorner Archivpicknick (11. Juni 2024)

„Toruń miastem archiwistów” – pod takim hasłem przewodnim 11 czerwca 2024 r. odbył się pierwszy Toruński Piknik Archiwalny. Główna część wydarzenia została zorganizowana przez toruńskich archiwistów bibliotekarzy, genealogów i muzealników przy Łuku Cezara na placu Rapackiego, w sąsiedztwie Archiwum Państwowego. Inspiracją dla tej imprezy, łączącej różne środowiska pasjonatów historii, był przypadający trzy dni wcześniej Międzynarodowy Dzień Archiwów.

* Historyk-archiwistka, od 2011 r. pracowniczka Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Laureatka IV edycji konkursu na najlepszą pracę dyplomową im. R. Mienickiego z zakresu archiwistyki i zarządzania dokumentacją przyznaną przez toruński oddział SAP, w ramach którego otrzymała I miejsce za pracę magisterską pt. *Afisz teatralne z lat 1946–1990 w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej. Katalog*. Współautorka wystawy pt. „Strajk UMK 1981”, prezentowanej w 2016 r. oraz autorka wystawy multimedialnej, przygotowanej z okazji jubileuszu 70-lecia Archiwum UMK pt. „Prywatne archiwa kierowników Archiwum UMK”. Ponadto autorka wielu biogramów dotyczących pracowników UMK, artykułów dotyczących materiałów ulotnych, spuścizn, a także historii toruńskiego uniwersytetu. Jest współredaktorką i współautorką publikacji *Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Informator o zasobie archiwalnym (Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.)*, pod red. A. Supruniuk i W. Krajniak, Toruń 2018, oraz współautorką dwutomowego wydawnictwa pt. *Katalog rozpraw doktorskich Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu za lata 1946–2015*, oprac. B. Kierzkowska, W. Krajniak, A. Supruniuk, J. Waliszewski, A. Wójtowicz, Toruń 2024. ORCID: 0000-0002-4931-1876.

Celem organizatorów było zachęcenie jak najszerszej grupy osób, do odkrywania miejsc, w których przechowywane są najcenniejsze archiwalia i zabytki kultury dotyczące bogatej historii naszego miasta, jego mieszkańców, a także regionu. Była to także dobra okazja do promocji archiwistyki i zawodu archiwisty oraz przybliżenie tajników jego pracy, ale również pracy bibliotekarza i muzealnika.

Do współpracy w tym projekcie zostały zaproszone przede wszystkim instytucje zajmujące się gromadzeniem materiałów i zabytków archiwalnych, jak również instytucje zatrudniające archiwistów lub zajmujące się kształceniem w zawodzie archiwisty. Wśród nich należy wymienić: Archiwum Akt Dawnych Diecezji Toruńskiej, Archiwum Państwowe w Toruniu, Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wraz z Biblioteką Uniwersytecką, Archiwum Wojskowe w Toruniu, Fundację gen. Elżbiety Zawackiej, Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek, Muzeum Artylerii w Toruniu Oddział Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Wydział Nauk Historycznych oraz Instytut Historii i Archiwistyki UMK, a także Studenckie Koło Naukowe Archiwistów UMK, Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Miejski im. Mariana Sydowa w Toruniu, Sąd Okręgowy w Toruniu, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Toruniu wraz z Sekcją Archiwów Instytucji Naukowych i Kulturalnych, Sekcją Archiwów Rodzinnych oraz Sekcją Edukacji Archiwalnej.

Toruński Piknik Archiwalny był objęty patronatem honorowym Jego Magnificencji Rektora UMK prof. dr hab. Andrzeja Sokali, Prezydenta Miasta Torunia Pawła Gulewskiego, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego, Prezesa Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Andrzeja Jabłońskiego oraz Biskupa Toruńskiego Wiesława Śmigła.

Program wydarzenia składał się z licznych atrakcji, m.in. pokazów, warsztatów, wystaw oraz gier i zabaw dla dzieci, drzwi otwartych w instytucjach, gdzie umożliwiono zwiedzanie miejsc na co dzień niedostępnych. Na część wydarzeń obowiązywały wcześniejsze zapisy.

Większość instytucji poza atrakcjami w swoich siedzibach przygotowało stoiska tematyczne. Archiwum UMK dla dzieci i młodzieży zorganizowało konkursy, łamigłówki oraz prace plastyczne o archiwistach i archiwach. Dorośli zaś mogli dowiedzieć się o zasadach korzystania z tamtejszego zasobu archiwalnego. Archiwum Państwowe natomiast udzielało m.in. porad dotyczących profilaktyki i domowej konserwacji archiwaliów. Archiwum Wojskowe zaś poza informacjami o działalności tego archiwum, w ramach gier, zabaw i zajęć plastycznych odpowiadało na pytanie: *Jak zostać wojskowym archiwistą?* Muzeum Okręgowe przygotowało stroje z dawnych epok, które można było przymierzać i zrobić sobie w nich pamiątkowe zdjęcia, a także prezentowało kopie współczesnych odcisków najstarszych pieczęci Torunia. Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne zapraszało na warsztaty genealogiczne. Biblioteka Uniwersytecka opowiadała o swoich cennych zbiorach archiwalnych i quasi-archiwalnych. Wydział Nauk Historycznych, Instytut Historii i Archiwistyki oraz Studenckie Koło Naukowe Archiwistów UMK zachęcało do studiowania na kierunku archiwistyka i zarządzanie dokumentacją. Fundacja im. Generał Elżbiety Zawackiej w Toruniu i Archiwum Akt Dawnych Diecezji Toruńskiej zaprezentowały własne wydawnictwa i ulotki informacyjne. W ramach wyżej wymienionych stoisk można było zdobyć gadżety, materiały informacyjne oraz książki. Poza tym można było również bezpłatnie nabyć jednodzióbkę piknikową „Archiwisty Toruńskiego” oraz zwiedzić wystawę plenerową pt. „Toruńskie archiwa” poświęconą poszczególnym instytucjom biorącym udział w imprezie.

Oprócz wystawy plenerowej można było odwiedzić Muzeum Uniwersyteckie, gdzie została zaprezentowana wystawa pt. „Malarze piszą – archiwa malarzy emigrantów w zasobie archiwum emigracji”. Archiwa malarzy są równie ciekawym materiałem uzupełniającym biografię, a często kluczem do jej zrozumienia i wyjaśnienia twórczości malarza, źródeł inspiracji i fascynacji. Inną ekspozycję pt. „Obrazy przeszłości”, której celem było przeniesie adresatów w świat barw, symboli i znaków ukrytych w bezcennych archiwaliach przygotowało Archiwum Państwowe. Kolejną wystawę przygotowało Archiwum Wojskowe i Muzeum Artylerii pt. „100-lecie utworzenia 4. Pułku Lotniczego”.

Wystawa przedstawiała krótką historię tego pułku w okresie 1924–1939. Sąd Okręgowy w Toruniu zaprezentował wystawę pt. „100-lecie sądownictwa polskiego na Pomorzu”. Pokaz dotyczył historii polskiego sądownictwa powszechnego na Pomorzu od momentu przejścia tych ziem przez odrodzoną w 1918 r. Rzeczpospolitą. Na wystawie Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Oddział Miejski Toruń im. Mariana Sydowa prezentowane były kolekcje okolicznościowych znaczków z imprez turystycznych organizowanych m.in. przez ten oddział.

Inną propozycją, podczas której uczestnicy mogli zapoznać się z pracą archiwisty, a przede wszystkim zajrzeć tam, gdzie na co dzień wejść im nie wolno, były drzwi otwarte. Do swojej siedziby zaprosiło m.in. Archiwum Uniwersyteckie, które zaprezentowało swoje najcenniejsze materiały archiwalne oraz magazyn studencki. Drzwi otwarte Fundacji gen. Elżbiety Zawackiej obejmowały zwiedzanie Fundacji połączonej z prelekcjami – dwie dotyczące gen. E. Zawackiej i Fundacji ogółem (pod tytułem „Elżbieta Zawacka i jej dzieło”), dwie na temat struktury archiwum („10000 historii – o zasobach Fundacji Generał Elżbiety Zawackiej”). Natomiast Muzeum Historii Torunia zaprosiło na oprowadzanie z przewodnikiem po ekspozycji pt. „Toruń i jego historia”, która pokazuje dzieje miasta od XI tysiąclecia przed naszą erą aż do 1990 r. Inną propozycję miało Archiwum Wojskowe w Toruniu, które zaproponowało zajęcia plastyczne, malowanie twarzy, zabawę z mapą, zagadki, rebusy, konkursy z nagrodami, stoiska promocyjne wraz ze sprzętem służb mundurowych oraz prezentację typowych materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum.

Toruński Piknik Archiwalny był również okazją do zdobycia umiejętności archiwistycznych podczas warsztatów. Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne w siedzibie Archiwum Wojskowego zorganizowało warsztaty pt. „Źródła danych genealogicznych”. Była to prezentacja adresowana do początkujących dorosłych genealogów. Dla dzieci, które dopiero poznają tą tematykę, przygotowano zajęcia pt. „Jak zbudować drzewo genealogiczne”. Z kolei Archiwum Państwowe postanowiło przybliżyć znaczenie i budowę herbów oraz pieczęci na warsztatach heraldyczno-sfragistycznych. W części praktycznej

projektowano własny herb oraz wykonywano odciski pieczęci w laku. Ostatnią propozycję warsztatów pt. „Gęsie pióro, pergamin, papier – jak pisano w dawnych wiekach?” przygotowała Galeria Sztuki Gotyckiej w Ratuszu Staromiejskim. Były to zajęcia plastyczne, w ramach których uczestnicy tworzyli dokument, zapoznawali się ze wzornikami pisma gotyckiego i z zasadami tworzenia średniowiecznego dokumentu, pisali gęsiami piórami bądź stalówkami, malując inicjały i wykonując pieczęcie, które zawieszali na dokumentach.

Niepowtarzalnymi wydarzeniami podczas imprezy była z pewnością symulacja rozprawy sądowej przygotowana i wykonana przez studentów ze Stowarzyszenia ELSA, gra terenowa dla dzieci szkolnych zatytułowana „Tropem toruńskich archiwów”, zrealizowana wspólnymi siłami Wydziału Nauk Historycznych UMK, Sądu Okręgowego, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego Oddział Miejski Toruń im. Mariana Sydowa oraz Escape Room przygotowany w Archiwum Wojewódzkim.

Choć Pierwszy Toruński Piknik Archiwalny przeszedł już do historii, należy spodziewać się jego kolejnych edycji w następnych latach.



Przedstawiciele instytucji zaproszonych do organizacji Toruńskiego Pikniku Archiwalnego

